The Text

श्री भगवान् उवाच

अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ।

दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥१॥

अभयम् सत्त्वसंशुद्धिः ज्ञानयोग व्यवस्थितिः ।

दानम् दमः च यज्ञः च स्वाध्यायः तपः आर्जवम् ॥

Shree bhagavaan uvaacha

1. **abhayan sattva-sañshuddhir-jñaana-yoga-vyavasthitiḥ, daanan damash-cha yajñash-cha svaadhyaayas-tapa aarjavam**

अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनम् ।

दया भूतेष्वलोलुप्त्वं मार्दवं ह्रीरचापलम् ॥२॥

अहिंसा सत्यम् अक्रोधः त्यागः शान्तिः अपैशुनम् ।

दया भूतेषु अलोलुप्त्वम् मार्दवम् ह्रीः अचापलम् ॥

2. **ahinsaa satyam-akrodhas-tyaagaḥ shaantir-apaishunam, dayaa bhooteṣhv-alolup-tvam maardavaṅ hreer-achaapalam**

तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ।

भवन्ति संपदं दैवीमभिजातस्य भारत ॥३॥

तेजः क्षमा धृतिः शौचम् अद्रोहः न अतिमानिता । भवन्ति संपदम् दैवीम् अभिजातस्य भारत ॥

3. **tejaḥ kṣhamaa dhritiḥ shaucham-adroho na-ati-maanitaa, bhavanti sampadan daiveem-abhijaatasya bhaarata**

दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च ।

अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ संपदमासुरीम् ॥४॥

दम्भः दर्पः अभिमानः च क्रोधः पारुष्यम् एव च ।

अज्ञानम् च अभिजातस्य पार्थ संपदम् आसुरीम् ॥

4. **dambho darpo’bhimaanash-cha krodhaḥ paaruṣhyam-eva cha, ajñaanañ cha-abhijaatasya paartha sampadam-aasureem**

दैवी संपद् विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता ।

मा शुचः संपदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव ॥५॥

दैवी संपद् विमोक्षाय निबन्धाय आसुरी मता ।

मा शुचः संपदम् दैवीम् अभिजातः असि पाण्डव ॥

5. **daivee sampad vimokṣhaaya nibandhaay-aasuree mataa, maa shuchaḥ sampadan daiveem-abhijaato'si paaṇḍava**

द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन् दैव आसुर एव च ।

दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥६॥

द्वौ भूतसर्गौ लोके अस्मिन् दैवः आसुरः एव च । दैवः विस्तरशः प्रोक्तः आसुरम् पार्थ मे शृणु ॥

6. **dvau bhoota-sargau loke'smin daiva aasura eva cha, daivo vistarashaḥ prokta aasuram paartha me shriṇu**

प्रवृतिं च निवृतिं च जना न विदुरासुराः ।

न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥७॥

प्रवृतिम् च निवृतिम् च जनाः न विदुः आसुराः ।

न शौचम् न अपि च आचारः न सत्यम् तेषु विद्यते ॥

7. **pravritiñ cha nivritiñ cha janaa na vidur-aasuraaḥ, na shauchan na-api chaachaaro na satyan teṣhu vidyate**

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।

अपरस्परसंभूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥८॥

असत्यम् अप्रतिष्ठम् ते जगत् आहुः अनीश्वरम् । अपरस्परसंभूतम् किम् अन्यत् कामहैतुकम् ॥

8. **asatyam-apratiṣhṭhan te jagad-aahur-an-eeshvaram, aparaspara-sambhootaṅ kim-anyat-kaama-haitukam**

एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः ।

प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः ॥९॥

एताम् दृष्टिम् अवष्टभ्य नष्टात्मानः अल्पबुद्धयः । प्रभवन्ति उग्रकर्माणः क्षयाय जगतः अहिताः ॥

9. **etaan driṣhṭim-avaṣhṭabhya naṣhṭ-aatmaano'lpa-buddhayaḥ, prabhavanty-ugra-karmaaṇaḥ kṣhayaaya jagato'hitaaḥ**

काममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदान्विताः ।

मोहाद् गृहीत्वाऽसद्ग्राहान् प्रवर्त्तन्तेऽशुचिव्रताः ॥१०॥

कामम् आश्रित्य दुष्पूरम् दम्भ मान मदान्विताः ।

मोहात् गृहीत्वा असद्ग्राहान् प्रवर्त्तन्ते अशुचिव्रताः ॥

10. kaamam-aashritya duṣhpooran dambha-maana-mada-anvitaaḥ, mohaad griheetvaa'sad-graahaan pravarttante'shuchi-vrataaḥ

चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः ।

कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥११॥

चिन्ताम् अपरिमेयाम् च प्रलयान्ताम् उपाश्रिताः । काम उपभोग परमाः एतावत् इति निश्चिताः ॥

11. chintaam-aparimeyaañ cha pralayaantaam-upaashritaaḥ, kaam-opabhoga-paramaa etaavad-iti nishchitaaḥ

आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः ।

ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसञ्चयान् ॥१२॥

आशापाशशतैः बद्धाः कामक्रोधपरायणाः । ईहन्ते कामभोग अर्थम् अन्यायेन अर्थसञ्चयान् ॥

12. aashaa-paasha-shatair-baddhaaḥ kaama-krodha-paraayaṇaaḥ, eehante kaama-bhoga-artham-anyaayena-artha-sañchayaan

इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम् ।

इदमस्तीदमपि मे भविष्यति पुनर्धनम् ॥१३॥

इदम् अद्य मया लब्धम् इमम् प्राप्स्ये मनोरथम् ।

इदम् अस्ति इदम् अपि मे भविष्यति पुनः धनम् ॥

13. idam-adya mayaa labdham-imam praapsye manoratham, idam-aste-edam-api me bhaviṣhyati punar-dhanam

असौ मया हतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि ।

ईश्वरोऽहमहं भोगी सिद्धोऽहं बलवान् सुखी ॥१४॥

असौ मया हतः शत्रुः हनिष्ये च अपरान् अपि ।

ईश्वरः अहम् अहम् भोगी सिद्धः अहम् बलवान् सुखी ॥

14. asau mayaa hataḥ shatrur-haniṣhye cha-aparaan-api,
eeshvaro'ham-aham bhogee siddho'ham balavaan sukhee

आढ्योऽभिजनवानस्मि कोऽन्योऽस्ति सदृशो मया ।

यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्य इत्यज्ञानविमोहिताः ॥१५॥

आढ्यः अभिजनवान् अस्मि कः अन्यः अस्ति सदृशः मया ।

यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्ये इति अज्ञान विमोहिताः ॥

15. aaḍhyo'bhijanavaan-asmi ko'nyo'sti sadrisho mayaa, yakṣhye
daasyaami modiṣhya ity-ajñaana-vimohitaaḥ

अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः ।

प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरकेऽशुचौ ॥१६॥

अनेक चित्त विभ्रान्ताः मोहजाल समावृताः । प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरके अशुचौ ॥

16. aneka-chitta-vibhraantaa moha-jaala-samaavritaaḥ,
prasaktaaḥ kaama-bhogeṣhu patanti narake'shuchau

आत्मसंभाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः ।

यजन्ते नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम् ॥१७॥

आत्म संभाविताः स्तब्धा धन मान मदान्विताः । यजन्ते नामयज्ञैः ते दम्भेन अविधिपूर्वकम् ॥

17. aatma-sambhaavitaaḥ stabdhaa dhana-maana-mada-anvitaaḥ,
yajante naama-yajñais-te dambhena-avidhi-poorvakam

अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः ।

मामात्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तोऽभ्यसूयकाः ॥१८॥

अहङ्कारम् बलम् दर्पम् कामम् क्रोधम् च संश्रिताः ।

माम् आत्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तः अभ्यसूयकाः ॥

18. ahaṅkaaram balan darpaṅ kaamaṅ krodhañ cha sañshritaaḥ,
maam-aatma-para-deheṣhu pradviṣhanto'bhyasooyakaaḥ

तानहं द्विषतः क्रुरान् संसारेषु नराधमान् ।

क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योनिषु ॥१९॥

तान् अहम् द्विषतः क्रुरान् संसारेषु नराधमान् ।

क्षिपामि अजस्रम् अशुभान् आसुरीषु एव योनिषु ॥

19. taan-ahan dviṣhataḥ kruraan sansaareṣhu naraadhamaan, kṣhipaamy-ajasram-ashubhaan-aasureeṣhv-eva yoniṣhu

आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनि जन्मनि ।

मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम् ॥२०॥

आसुरीम् योनिम् आपन्ना मूढाः जन्मनि जन्मनि ।

माम् अप्राप्य एव कौन्तेय ततः यान्ति अधमाम् गतिम् ॥

20. aasureeñ yonim-aapannaa mooḍhaa janmani janmani, maam-apraapya-iva kaunteya tato yaanty-adhamaaṅ gatim

त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः ।

कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत् त्रयं त्यजेत् ॥२१॥

त्रिविधम् नरकस्य इदम् द्वारम् नाशनम् आत्मनः ।

कामः क्रोधः तथा लोभः तस्मात् एतत् त्रयम् त्यजेत् ॥

21. trividhan narakasy-edan dvaaran naashanam-aatmanaḥ, kaamaḥ krodhas-tathaa lobhas-tasmaad-etat trayan tyajet

एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः ।

आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम् ॥२२॥

एतैः विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैः त्रिभिः नरः । आचरति आत्मनः श्रेयः ततः याति पराम् गतिम् ॥

22. etair-vimuktaḥ kaunteya tamo-dvaarais-tribhir-naraḥ, aacharaty-aatmanaḥ shreyas-tato yaati paraaṅ gatim

यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामकारतः ।

न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥२३॥

यः शास्त्रविधिम् उत्सृज्य वर्तते कामकारतः ।

न सः सिद्धिम् अवाप्नोति न सुखम् न पराम् गतिम् ॥

23. yaḥ shaastra-vidhim-utsrijya vartate kaama-kaarataḥ, na sa siddhim-avaapnoti na sukhan na paraaṅ gatim

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ ।

ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि ॥२४॥

तस्मात् शास्त्रम् प्रमाणम् ते कार्य अकार्य व्यवस्थितौ ।

ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तम् कर्म कर्तुम् इह अर्हसि ॥

24. tasmaach-chhaastram pramaaṇan te kaarya-akaarya-vyavasthitau, jñaatvaa shaastra-vidhaan-oktaṅ karma kartum-iha-arhasi